

Komunikacija između roditelja i djeteta

Pavlović, Katarina

Undergraduate thesis / Završni rad

2016

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Pula / Sveučilište Jurja Dobrile u Puli**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:137:219158>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-11-26**

Repository / Repozitorij:

[Digital Repository Juraj Dobrila University of Pula](#)

Sveučilište Jurja Dobrile u Puli
Fakultet za odgojne i obrazovne znanosti

KATARINA PAVLOVIĆ

KOMUNIKACIJA IZMEĐU RODITELJA I DJETETA

Završni rad

Pula, 2016.

Sveučilište Jurja Dobrile u Puli
Fakultet za odgojne i obrazovne znanosti

KATARINA PAVLOVIĆ

KOMUNIKACIJA IZMEĐU RODITELJA I DJETETA

Završni rad

JMBAG: 0303040711, apsolvant

Studijski smjer: Predškolski odgoj

Predmet: Obiteljska pedagogija

Mentor: prof. dr.sc. Jurka Lepičnik Vodopivec

Pula, 2016.

IZJAVA O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI

Ja, dolje potpisana Katarina Pavlović, kandidatkinja za prvostupnicu Predškolskog odgoja, ovime izjavljujem da je ovaj Završni rad rezultat isključivo mogega vlastitog rada, da se temelji na mojim istraživanjima te da se oslanja na objavljenu literaturu kao što to pokazuju korištene bilješke i bibliografija. Izjavljujem da niti jedan dio Završnog rada nije napisan na nedozvoljen način, odnosno da je prepisan iz kojega necitiranog rada, te da ikoji dio rada krši bilo čija autorska prava. Izjavljujem, također, da nijedan dio rada nije iskorišten za koji drugi rad pri bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj ili radnoj ustanovi.

Studentica

U Puli _____ godine

SADRŽAJ

3.1. Poticanje predverbalne komunikacije	10
3.2. Zanemarivanje predverbalne komunikacije	11
3.3. Tri vrste dijaloga.....	12
4.1. Razvojna razdoblja.....	13
4.2. Načini razvoja komunikacije	16
5.1. Putokazi za uspješniju komunikaciju	18
5.2. Uloge članova obitelji	19
5.3. Međugeneracijski intervju.....	22
5.3.1. Analiza istraživanja	24
6.1. Emocionalne potrebe kao barijere	33
6.2. Najčešće roditeljske greške kao barijere	35
7.1. Tri koraka za preživljavanje	37
7.2. Roditelji kao primjer	39

1.UVOD

Iz naslova ovog rada možemo pretpostaviti o čemu je riječ u idućim poglavljima.

Komunikacija kao glavna riječ ovoga puta usmjerena je na odnos roditelja i djece. Izraz „komunicirati“ često je korišten pojam u svakodnevnom životu. Ljudska svakodnevica nezamisliva je bez međusobnog komuniciranja.

Sama riječ komunikacija dolazi od lat. *communicatio* – *communicare*, što u prijevodu znači komunicirati. Isto tako postoje i mnoge definicije koje ju određuju. Prema hrvatskom jezičnom portalu ona je označena kao davanje i primanje informacija ili čin komuniciranja. Kada je gledamo iz perspektive odnosa roditelja i djece ona dobiva jedno novo značenje. U idućim poglavljima prikazat će se koji su to noviji načini komuniciranja, a isto tako što ih to razlikuje od onih prijašnjih. Rana komunikacija se često razmatra kao bitan faktor u postavljanju temelja komunikacije. Ovdje će biti prikazana važnost poticanja predverbalne komunikacije, načini njezina prepoznavanja kao i rezultati zanemarivanja iste. Nadalje kroz razvojna razdoblja bit će prikazana važna obilježja istih, koja možemo povezati s razvojem komunikacije kroz različite dobi. Središte ovoga rada je međugeneracijski intervju. Njegovim prikazom bit će vidljive razlike nastale kroz generacije, a one se prije svega odnose na razlike u odgoju i načinima komuniciranja. Uloge članova obitelji prikazane su kroz njihove važnosti i međusobnu povezanost. Djeca svojim ponašanjem ukazuju na probleme u odnosu te postaju putokazi za uspješnu komunikaciju. Kroz jedno od poglavlja prikazat će se problemi vezani uz barijere u komunikaciji, a isto tako mogu li dječje emocionalne potrebe postati barijere za uspješan odnos s roditeljima. Zadnje poglavlje govori o načinu na koji se komunikacija može poboljšati i zašto je to važno za uspješniji odnos roditelja i djece.

2. KOMUNIKACIJA NEKADA I DANAS

Razumijevanje dječjega razvoja može se činiti jednostavnim, pogotovo ako ih uspoređujemo s ponašanjima odraslih. Ipak ti procesi su mnogo složeniji. Tako možemo reći da je i govor složeni proces koji naizgled ne djeluje tako. (Vasta, Marshall i Miller, 2005.)

Dok govor tumačimo kao složenu sposobnost fiziološke i psihološke prirode koje svojom međusobnom organizacijom služe prenošenju poruka, samo raspoznavanje govora odnosi se na dio procesa pri kojemu se analizom i dekodiranjem akustičnih signala odrede lingvističke značajke govora, a simbolički zapis govora sadrži poruku koju govornik želi priopćiti. (Ibrahimpasić, Jeličić, 1992.) Na govor se nadovezuje društvena interakcija koju definiramo kao proces u kojem djelujemo i reagiramo na ljude oko nas, a kako je napredovala globalizacija tako su napredovali i međuljudski odnosi. Ponekad se oni događaju izravno, no ponekad i neizravno. Svaka ta interakcija ima svoje mjesto u životu ljudi. Bila ona u odnosu na nepoznate ljude ili u odnosu na nama bliske ljude. Za većinu ljudi ona je svakodnevna i život bez nje je nezamisliv. . Baš iz tih razloga čak i u najsloženijim društvima Giddens prisutnost drugih ljudi naziva ključnom, ne važno u koliko indirektnih odnosa ljudi dnevno ulaze. Bez obzira na to što čovjek danas bira načine komuniciranja, gdje može izabrati e-mail ili pak preletjeti određenu kilometražu kako bi komunicirao, ponašanje koje se izvodi licem u lice ipak je temelj svih oblika komunikacije. (Giddens, 2007.)

Kada govorimo o komuniciranju pod tim ne podrazumijevamo samo razgovor riječima tu se sada uključuje ono neverbalno kao bitan faktor. Upravo to znači da razmjenjujemo i poruke i misli te sudjelujemo u osjećajima drugih. Cijelo tijelo nam je uključeno u odnosima pri kojima komuniciramo i verbalno i neverbalno postižući interpersonalnu komunikaciju. Takva komunikacija je vrlo značajna u obiteljskim odnosima, prije se na nju nije obraćala pozornost kao sada kada razmatramo sve aspekte utjecaja na istu. Tako postoje novi načini komuniciranja koji se u odnosu na one stare najviše razlikuju po uključivanju osjećaja. Prema toj podjeli imamo dvanaest faktora koji su poželjni za primjenjivanje u razgovorima i odnosima s drugima, posebice ako se radi o djeci. Njih je naveo Greene u svojoj knjizi „Nov način komuniciranja“ :

- Iskoristi svoje osjećaje u komunikaciji.
- Prati verbalnu i neverbalnu komunikaciju.
- Slušaj, gledaj, osjećaj drugog. Budi s njim sto posto.

- Budi empatičan. Otkrij osjećaje, želje i potrebe drugoga.
- Komuniciraj na sve tri razine: auditivno, vizualno i kinestetično.
- Osvijesti: riječ izaziva različita značenja.
- Poštuj sugovornika i njegov svjetonazor.
- Koristi se neoptužujućim riječima i osobnim porukama.
- Prevladaj neuspjele modele komunikacije iz prošlosti.
- Jasno izrazi svoju misao, želju i potrebu.
- Usmjeri pozornost na osjećaje, a ne na ponašanje.
- Budi odgovoran za svoje osjećaje i u tome pomogni svom djetetu.

Novi načini komuniciranja odvijaju se u potpunoj suprotnosti u pogledu starih načina. Tako danas umjesto da skrivamo osjećaje pri komuniciranju oni su zapravo središte komunikacije. Pomoću njih postizemo bolju povezanost s drugima kroz vlastito izražavanje osjećaja kao i razumijevanje tuđih. Mogli bismo reći da se prije veća pozornost usmjeravala na ono što govorimo dok danas više obraćamo pozornost na neverbalne znakove koji mogu puno više otkriti, ali i dalje pri komuniciranju trebamo paziti i što govorimo. Slušanje je jedan od pokazatelja koliko cijenimo drugu osobu, slušajući neku osobu trebamo uključiti sva osjetila i biti koncentrirani na ono što ona govori. U novije vrijeme tome se poklanja više pozornosti, primjećuje se koliko je netko uključen svojim slušanjem. Isto tako empatija zauzima visoko mjesto na ljestvici važnosti pri komuniciranju danas, a to svakako znači da drugu osobu pokušavamo u potpunosti shvatiti tako da se zamislimo u situaciji u kakvoj je naš sugovornik.

Uspješnoj komunikaciji svakako će pridonijeti auditivno, vizualno i kinestetičko sagledavanje razgovora jer pridonosi lakšem razumijevanju pri čemu će puno teže doći do nesporazuma. Obraćanje pozornosti svakako mora biti usmjereno i na činjenicu da određene riječi imaju različita značenja, a ponekad iako ih nemaju u nekom sugovorniku mogu pobuditi različito shvaćanje. Takvo što se događa zbog različitih predodžbi koje se vezuju i za osjećaje. Kao nov način navodi se i poštivanje sugovornika te onoga što on želi reći. Možda je i prije bilo tako, ali se sada naglasak definitivno stavlja na poštivanje različitosti mišljenja. Zapravo nije bitno da imamo isto mišljenje, već se naglasak stavlja na prihvaćanje različitosti u mišljenju, svjetonazorima, motivaciji i sl. Prije bi u komuniciranju ljudi koristili optužujuće rečenice pune negativnih emocija s manjkom razumijevanja i bez nade za promjenu. Takve rečenice poput „Nikada se nećeš promijeniti!“ slušamo i danas, no ipak se u dosta slučajeva vidi promjena. Kod nove kvalitetnije komunikacije

pravilo je da se rabe neoptužujuće riječi i rečenice u kojima se osoba oslanja i na svoje vlastite primjere. U prijašnjim načinima komuniciranja optužbe za nesporazume i kriva shvaćanja uvijek su išle na račun drugih. Sada se razmatra utjecaj loših modela komunikacije. Usvojeni modeli koji su nastali pri odrastanju često znaju biti prepreka za uspješnu komunikaciju s drugom osobom. Pozornost se danas pridaje i jasnim porukama koje ne skrivaju što mislimo, želimo i trebamo. Kada imamo određenu situaciju nesporazuma ili konflikta, novi načini komunikacije nas upućuju da pozornost usmjerimo na osjećaje, a ne na ponašanje. Pogotovo je to specifično za djecu koja sve ono što osjećaju i pokažu pa su nerijetko njihova ponašanja ono što proizlazi iz osjećaja koji mogu biti razne prirode. Odrasla osoba ovdje može pomoći tako da s djetetom osvijesti ono što osjeća te da poradi na prihvaćanju toga. Kako bi dijete naučilo odgovorno prihvaćati sve što proizlazi iz njegovih osjećaja i djela, roditelj mu to mora pokazati na vlastitom primjeru odgovornosti prema svojim osjećajima.

([file:///C:/Users/Windows7/Downloads/6_7_M_BRATANIC_Nova_komunikacija_u_obitelji%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/Windows7/Downloads/6_7_M_BRATANIC_Nova_komunikacija_u_obitelji%20(1).pdf) , preuzeto 14. studenoga 2015.)

Kao što smo mogli primijetiti, najveća usmjerenost ide prema osjećajima i onome što iz njih proizlazi. Tako da se opet vraćamo na empatiju koja je polazište svega i temelj današnje komunikacije. Posebice one koja se odnosi na roditelje i djecu.

3. UTJECAJ RANE KOMUNIKACIJE

Pojam rane komunikacije označava razdoblje u kojemu djeca usvajaju vještine koje će im poslužiti za razmjenu poruka kao i za odgovaranje na njih. Ona obuhvaća rano djetinjstvo te možemo reći da se to odnosi na prvih šest godina djetetova života. U prve dvije godine imamo predjezično razdoblje, a nakon toga do šeste godine jezično razdoblje. Za ranu komunikaciju postoji i podjela na intencijsku i predintencijsku komunikaciju. Predintencijska se odnosi na razdoblje u kojemu djeca nesvjesnim ponašanjima i reakcijama izazivaju kod odraslih reakcije i odgovore na njihove poruke, za razliku od nje intencijska se izvodi s jasnim ciljem i očekivanjima da se izazove željena reakcija. Dječja komunikacija ima različite svrhe koje se mogu uklopiti u imperativnu i deklarativnu komunikaciju. Prema tome se imperativna odnosi na čiste zapovijedi što ukazuje na situacije pri kojima dijete od roditelja traži točno određenu stvar gdje je odrasla osoba suradnik preko kojega se dolazi do cilja. Deklarativnom komunikacijom se izražava potreba za komuniciranjem na razini obične interakcije gdje cilj nije dolazak do nekog predmeta već se odnosi na usmjeravanje pažnje i dijeljenje iskustava.

([file:///C:/Users/Windows7/Downloads/CL6_Ljubescic_str_36_46%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/Windows7/Downloads/CL6_Ljubescic_str_36_46%20(1).pdf), preuzeto 14. studenoga 2015.)

3.1. Poticanje predverbalne komunikacije

Prije nego što naučimo govoriti i koristiti riječi, naučimo koristiti geste. Tako djeca rješavaju probleme u razdoblju prije pravoga govora. Cjelokupno gestikuliranje s drugima pomaže im da koriste sva svoja osjetila sluha, vida, dodira i kretanja kao usklađenu cjelinu. To je njihov rani način da osjete kako utječu na okolinu te da kroz socijalne interakcije nauče norme svoje kulture. (Vasta, Marshall i Miller, 2005.) Kada bebi bliska osoba priča nešto ona na to uzvraća otvaranjem usta i tako one uče prve korake komunikacije dok promatraju naša usta pri pomicanju i proizvodnji glasova. Negdje oko četvrtog mjeseca bebe počinju proizvoditi zvukove i uzvraćaju na naše glasove. Vrlo je interesantno da su istraživanja John Holta ukazala na to da bebe na dio uzvraćanja govora, vokalizacije, dolaze onda kada čuju govor drugih. Kao usporedba su djeca koja su rasla bez kontakta s ljudima te izrasla u gotovo nijeme osobe. Iako je bebina komunikacija u početku više neverbalna ona postoji i pomaže roditeljima da odgovore na dječje potrebe adekvatno. Sva ta bebina

iniciranja povratnih podražaja i dovođenja do razmjene informacija, povratnih reagiranja, možemo nazvati početnom komunikacijom.

Baš nam na to ukazuje Greenspan kada piše o komunikaciji bez riječi, predverbalnoj komunikaciji. Javlja se vrlo rano i prilično je izražena nakon šest do osam mjeseci. Pod takvu komunikaciju ubrajamo govor gestama, izrazima lica i tzv. besmislene slogove, a sve to razvija se oko osamnaestog mjeseca. Govoreći okvirno, od trećeg mjeseca pa do prve godine života djeca usklađuju glasove s gestama ruku i držanjem tijela. Na roditeljima je da prepoznaju dječji jezik i reagiraju na njega. Ako se to dogodi dijete će se razvijati kvalitetnije. Samim poticanjem predverbalnih jezičnih elemenata te poticanjem predverbalne konverzacije dobit ćemo više ekspresija jednu kompleksniju komunikaciju i u konačnici zadovoljnije dijete. Reagirajući na njegove geste i glasove te poticanje istih probudit će kod djece kvalitetne osobine poput otvorenosti, samopouzdanja, ali će i razviti adekvatno izražavanje emocija. (Stanley I. Greenspan, 2009.)

3.2. Zanemarivanje predverbalne komunikacije

Za razliku od uspješne komunikacije, pravilnoga reagiranja imamo i čistu suprotnost i nije ju teško stvoriti. U svom drugačijem pristupu poneke obitelji griješe već u samom startu zanemarivanjem predverbalnih poruka, gesta koje dijete upućuje te tako naprave obrnutu situaciju. Očekujući tiho dijete stvaraju tiho dijete. U konačnim rezultatima uništiti će tom djetetu početno olakšano savladavanje komunikacijskih vještina te stvoriti ne baš tako sjajne komunikatore. Takvo dijete koje se uči da potisne osobni govor, svoje „brbljanje“, gasi u njemu temelj za postizanje učinkovite upotrebe riječi. Kada primamo informacije iz okoline mi ih razumijemo uz pomoć emocija, a onoga trenutka kada poželimo razjasniti što smo to primili oslanjamo se na iskustvo koje se počelo stvarati još u najranijoj dobi. Dakle to je nešto što nam se već dogodilo, a uz čiju pomoć lakše određujemo daljnji stupanj reakcije.

Kako bi kod djece došli do razine riječi, bitno je da roditelji reagiraju na djetetove emocije. One se stvaraju tako što dijete kvalitetno i pravilno izražava svoje osjećaje i pokreću neke složenije obrasce te tako unose raznolikost emocija u životu mališana. Ako krenemo od toga da komunikacija između roditelja i djeteta počinje već u prvim tjednima života, bitno je da majčino reagiranje bude empatično te da pravilno reagira na predverbalne potrebe djeteta. Upravo takva poveznica kod djeteta stvara osjećaj da podržavamo njegovu nakanu i dovodi do veće želje za komuniciranjem s nama. Zato nikada ne smijemo zanemarivati neverbalne znakove koji se javljaju u ranim počecima. Osmjehe, mrštenje, slijeganje ramenima te slične neverbalne pojave trebamo uzimati u obzir i kada

se pojave riječi. Njihovim poticanjem stvaramo kod djece temelje za izgrađivanjem viših razina razmišljanja poput logike. (Stanley I. Greenspan, 2009.)

3.3. Tri vrste dijaloga

Kao što smo već saznali, empatija je od velike važnosti i značaja za razvoj djeteta. Kako bi komunikacija između roditelja i djece bila uspješna još od rane dobi, oni moraju biti sposobni reagirati usklađeno i osjećajno na dječje potrebe. Takva iskustva pomažu djeci da razviju čitavu lepezu osjećaja za koje bi bili uskraćeni u slučaju roditeljskog ne pokazivanja empatije. Hundeide (1996.) navodi tri različita tipa dijaloga usmjerena na komunikaciju roditelja i djeteta:

Emocionalni dijalog

Odnosi se prvenstveno na osjećajno usklađivanje s djetetom te na verbaliziranje onoga što dijete čini. Tako se razvija sigurna privrženost i temeljno povjerenje za sebe i druge. Upravo će emocionalna komunikacija dovesti do bližih odnosa, utjehe i ohrabrenja. Jedan takav dijalog uspostavlja se pokazivanjem bezuvjetne ljubavi uz emocionalnu komunikaciju te davanjem podrške i slijeđenjem dječjih poruka. Za kasniji razvoj govora i buduće uspostavljanje odnosa s drugima, kao i za otvaranje i povjerenje prema drugim ljudima, rana emocionalna konverzacija puno pridonosi.

Spoznajni dijalog

Događa se u onim trenucima kada roditelji sudjeluju u djetetovim radnjama i pri tome ih opisuju i objašnjavaju. S obzirom na to da su zajednička i obostrana usmjerenost pažnje preduvjet za komunikaciju, roditelj djetetu treba pomoći kako bi se fokusiralo na ono što se zbiva oko njega. Osim objašnjavanja doživljaja roditelji trebaju nova iskustva stavljati u kontekst s nekim prošlima te tako dijete učiti da razlikuje, promatra, uočava i sl. takva kvalitetna obostrana komunikacija utječe na bogatija iskustva i bolji intelektualni razvoj.

Usmjeravajući dijalog

Samo ime nam govori da se ovdje radi o određenom usmjeravanju, a ovo se odnosi na reguliranje djetetova ponašanja uz odredbe pravila i granica. Uz pomoć toga se želi kod djeteta postići njegova vlastita briga za ponašanje i osobnu samokontrolu. Dijete na roditeljskom primjeru postupno uči te vještine. Bitno je da roditelj ne koristi vikanje i zabrane, već govori razloge i daje objašnjenja zašto i kako nešto funkcioniра. (N. Pećnik i B. Starc, 2010.)

4. RAZVOJ KOMUNIKACIJE KROZ ŽIVOTNE DOBI

„Činjenica razvoja podrazumijeva da je čovjeku svejedno u kojoj kulturi raste, da nije odmah formiran član društva, već to tek mora postati u dugom procesu učenja.“ (H. Giesecke, 1991, 57)

Ako uzmemo u obzir da svi ljudi prolaze kroz iste tjelesne promjene u približno istoj dobi, onda možemo reći kako su razvojna razdoblja karakteristična za sve ljude te da također moraju udovoljavati i sličnim društvenim zahtjevima u tim periodima. Zbog toga što u tim periodima većina ljudi postiže određeni stupanj razvijenosti na biološko-psihološkoj razini ta razdoblja nazivamo razvojnima. Prema Andrilović i Čudina (1990.)

etiri osnovna razdoblja su: **djetinjstvo, mladenačka dob, doba zrelosti, doba starosti.**

Iako se ta razdoblja periodiziraju, sama periodizacija nije dovoljna. Pri njoj je najbitnije vrijeme, no ako promjene doživljavamo tako, zaključujemo da se one događaju zbog vremena. Zapravo su to procesi koji se događaju u vremenu. Upravo zbog toga i sličnih razloga nemoguće je odrediti u potpunosti točno kada završava jedno, a počinje drugo razdoblje. Po novijoj literaturi periodizacije se temelje na funkcionalnom kriteriju, a kronološke granice se izostavljaju. (V. Andrilović i M. Čudina, 1990.)

4.1. Razvojna razdoblja

Kako bi lakše razumjeli i objasnili komunikaciju kroz različite životne dobi, važno je da prije svega navedemo same razvojne dobi te njihove karakteristike.

Autori Andrilović i Čudina (1990.) navode podjelu prema osnovnim biološkim i psihološkim karakteristikama pojedinih dobnih razdoblja, zatim njihovu društvenu i razvojnu ulogu. Tako redom imamo:

Prenatalno razdoblje (od začeća do rođenja)

Karakterizira ga nagli razvitak budućih tjelesnih struktura, već pred kraj drugoga mjeseca nagli razvitak glave i živčanih struktura, zatim se do 28 tjedna trudnoće razvijaju svi živčani, cirkulatorni te preostali tjelesni sustavi koji su tada u mogućnosti preuzimanja funkcije i izvan tijela majke. Nakon

tog perioda od 28 do 40 tjedna naglo se povećava tijelo i duljina fetusa, mišićna napetost, a također se razvijaju senzorni i motorički organi uz postojanje svih vitalnih refleksa.

Novorođenče (prva 2 tjedna života)

Odmah pri rođenju novorođenče ovlada disanjem, uzimanjem hrane i izbacivanjem štetnih materija. Prilagođava se okolini tako što uspostavlja osjete vida, sluha, njuha, okusa, boli te promjene položaja. S raznim refleksnim ponašanjima se također prilagođava okolini, a oni mu služe i za preživljavanje. Neki od važnijih su: pokretanje očiju, sisanje, plakanje, kašljanje, povraćanje, okretanje glave i dr.

Dojenče (do kraja 1.godine života)

Naglo se razvija, udvostručuje tjelesnu težinu u prvih pola godine, dijete još nije samostalno i uvelike ovisi o odrasloj osobi. Važno za ovo razdoblje je psihomotorno razvijanje koje dovodi do početaka hodanja pri kraju ovoga razdoblja. Kognitivni razvoj se očituje kroz razumijevanje značenja predmeta oko sebe, dok se u socijalnom razvoju uspostavlja čvrst afektivan odnos s najbližom osobom te se javlja strah od stranaca.

Rano djetinjstvo (od kraja 1. godine do kraja 3. godine)

Samostalnost pri kretanju u okolini, početak brige oko bioloških funkcija, fino manipuliranje predmetima, početak kognitivnih procesa. Značajan je i nagli razvoj rječnika i govora, a samim time pojačana socijalizacija u obliku imitacije i identifikacije s roditeljem istoga spola. Emocionalno burno reagiraju u nekontroliranim i promjenjivim reakcijama. Za socijalni razvoj karakteristično je razdoblje egocentrizma i usmjerenost interakcija na odrasle.

Predškolska dob (od kraja 3. do 6. ili 7. mjeseca)

Postepeno povećanje težine i visine, a za psihomotoriku je važan proces uklapanja jednostavnih motoričkih postupaka u složenije. Prestaje egocentričnost u igri te ona postaje društvena, a kroz igru i aktivnost odvija se učenje. Javlja se upotreba pojmova u kognitivnom razvoju, no pri mišljenju se javljaju razni nedostaci poput: problema konverzacije, problema centracije te nesposobnost shvaćanja odnosa. Emocije su kontrolirane, povezuju se sa socijalnim odnosima. Više se igraju u grupama, nešto rjeđe u parovima.

Važnim se navodi veća vlastita briga za sebe; uživanje u ulogu vlastitog spola; veća sposobnost usmjeravanja cilju.

Školska dječja dob (od 6. ili 7. do 12. ili 13. godine)

Postepeno povećanje težine i visine. Na kognitivnoj razini ne postoje problemi iz ranijeg razdoblja. Kroz socijalni aspekt vidljivo je druženje s vršnjacima i to grupno ovaj puta istospolno. Veća emocionalna kontrola isto tako i veće jezične sposobnosti. Samostalniji su, usvajaju potrebna znanja i vještine te razvijaju svoje talente i sposobnosti.

Pubertet i mladenaštvo (od 12. do 15. g. pubertet, od 15. do 20. g. mladenaštvo)

Nagle promjene u tjelesnoj visini i težini, javlja se rast i početak funkcioniranja spolnih žlijezda i organa, a s njima i sekundarne spolne karakteristike. Obilježja emocionalnog razvoja usmjerena su na promjene raspoloženja, razdražljivost i sl. dok su sociološke promjene usmjerene na imitaciju i identifikaciju unutar grupe vršnjaka. Psihomotorni razvoj bilježi veću fizičku spretnost, a kognitivni više faze mišljenja koje se odnose na apstraktne pojmove i logički sustav razmišljanja. Kod mladih osoba se stvara njihov vlastiti pogled na svijet i slika o njihovim vlastitim ciljevima te njima samima.

Zrela dob (od 20. do 50. ili 60. godine)

Ovdje možemo razlikovati ranu zrelost i kasniju zrelost. RANA zrelost (od 20. do 30. godine) razdoblje je u kojemu jedna individua doseže razvojni maksimum fizičkih, emocionalnih i intelektualnih karakteristika. Što se tiče obilježja, KASNIJA zrelost (od 30. do 50. ili 60. godine) odražava se postignuto u ranoj zrelosti te se to poboljšava kroz motivaciju i iskustvo kao nadoknada za opadanje ponekih funkcija poput fizičkih.

Predstaračka i staračka dob (od 50. ili 60. g. do 70 / od 60. ili 70. godine do smrti)

Mnoge funkcije su u opadanju, tako primjetno prema dolje ide fizička snaga, zdravlje, mogućnost prilagodbe organizma za promjene. Sve to dovodi do promjena u raspoloženju i ponašanja, no ljudi te dobi ipak neke nedostatke mogu nadomjestiti akumuliranim iskustvom, ekonomskim i društvenim statusom. Problem se javlja i u društvenim i socijalnim aspektima jer njihova uloga je bazirana na smanjenu aktivnosti, jednoj deaktivaciji koja u konačnici dovodi do stvarnih slabljenja sposobnosti i degeneracije. Kako bi se to izbjeglo važno je ljude te dobi uključivati u kreativni rad kako bi njihova psihofizička aktivnost bila funkcionalna. Ako ih k tome uključimo u socijalne grupe, sve to dovest će do odgađanja posljedica starenja poput senilnosti, a

koja se objašnjava kao nemoć i nesposobnost pod utjecajem fizioloških promjena u živčanom sustavu. (V. Andrić i M. Čudina, 1990.)

4.2. Načini razvoja komunikacije

Razvoj komunikacije možemo pratiti kroz životne dobi, a da bi pomogli djetetu da pravilno razvija svoje jezične vještine u pojedinim razdobljima bitno je da se maksimalno iskoriste mogućnosti koje se nude. Uz pomoć raznih informacija možemo saznati kako pomoći djetetu da što bolje i kvalitetnije razvija jezik.

Tako Greenspan (2009.) u svojim *Sjajnim klincima* navodi po određenim fazama razvoja načine pomoći. U konačnici je bitno da od djeteta stvorimo zanimljivoga sugovornika, no on to neće postati ako nije i pažljiv slušatelj. Ako počnemo od dojenčeta koje tek upoznaje svijet i glasa se gukanjem i brbljanjem, onda možemo oponašati te glasove i izraze lica i usklađivati se s bebinim ritmom. Kada se ona počinje uključivati u komunikaciju s ljudima što više joj pričamo, pjevamo i važno je da vidi naše izraze lica i geste. Sada kada imamo za sugovornika veće dijete koje još ne govori, ali pokazuje i brblja izražavajući se gestama, trebamo naučiti njihove namjere i reagirati na njih riječima i radnjama. Onda kad počnu riječi dijete na njihovo češće korištenje potičemo ponavljanjima riječi, isto tako navodimo ga da nam kaže što želi uz našu pomoć. Govoreći rečenice dijete je spremno za duge razgovore i priče koje također mi potičemo i zahtijevamo od njega uz pitanja poput „Zašto?“. Najvažnije je uz govorenje i odavanje povratne informacije kojom pokazujemo da slušamo dijete.

U trenutku kada se uključi i logika i dalje su važna pitanja „Zašto?“, ali je još važnije dobiti koristan odgovor iz nastalog razgovora. Poslije to prerasta u složene dijaloge u kojima dijete ispituje za razloge i razmišljanja, primjerice zašto nešto želi. Kroz poticanje nijansi u razmišljanju tražimo od djece više objašnjavanja s raznih gledišta određenoga problema. Tako dolazimo do samorefleksije pri kojoj tražimo da izražavaju svoje mišljenje o raznim temama, postaju ravnopravni članovi razgovora s odraslima prije nego i sami postanu odrasli.

Kada kod djece postignemo vještine argumentiranja te adekvatne sugovornike kao i mislioe, ne treba nas biti strah da će raditi što žele. Uz potrebno povremeno usmjeravanje oni postaju bolji sugovornici, više razmišljaju, bolje odlučuju posebice jer osjećaju podršku odraslih koji su to kod njih probudili. Kasnije te vještine, važne za opstanak u socijalnom društvu, koriste i prenose u odraslu dob. To će im uvelike pomoći pri svakodnevnim zadacima koje život nosi, što u obitelji, s

partnerom ili na poslu. Važno je to da će pojedinac znati bolje izreći što treba i zaslužuje, a to je u današnje vrijeme vrlo potrebno. (Stanley I. Greenspan, 2009.)

5. MEĐUOBITELJSKI ODNOSI KAO UTJECAJ NA KOMUNIKACIJU S DJETETOM

Obitelj kao osnovna društvena zajednica postoji u svim društvima, no strukturom varira. Bez obzira na tu varijaciju, roditeljstvo je glavna svrha jedne takve zajednice. Uzmemo li u razmatranje da djeca dolaze na svijet nesposobna za samostalnu brigu o sebi, roditelji su potrebni djeci u njihovom razvoju i rastu. (e.enciklopedija, 2007.)

„Dijete postaje putokaz u našem roditeljstvu tek onda kad odustanemo od iluzije da smo pametniji i uvijek znamo najbolje. To je prva lekcija koju trebamo savladati u svom odrastanju kao roditelji.“ (R. Sućeska Ligutić, 2013, 10)

Upravo ovakve rečenice mogu napraviti određene pomake u razmišljanju današnjih roditelja. Više nije kao nekada, puno toga se izmijenilo. Koliko god da nam je teško pratiti sve te nove trendove i izmjene u načinima komuniciranja, oni nam donose puno toga dobrog. Uvijek možemo gledati loše i dobre strane bilo čega što nam se nudi. Krenimo jednom od pozitivnih strana, jer upravo nam to ovo doba nudi. Komunikacija je usmjerena na tehnologiju, ali ona nam daje mnoge mogućnosti koje su još neistražene. Osim te strane postoji i još jedna neistražena strana pod nazivom psihologija. Neki ovo doba zovu tehnološkim, ali bi se moglo reći da je i psihološko. Kad spojimo to dvoje dobijemo naprednu komunikaciju na više razina. Zato je roditeljima danas lakše u pogledu razumijevanja djece jer im se sa psihološke strane objašnjava svaki korak djeteta, a tehnologija pomaže da informacije kao i njihova razmjena budu što brže i kvalitetnije. Takve pretpostavke bi trebale biti od koristi obiteljima u njihovim međuosobnim odnosima. U svakom odnosu postoje problemi tako ni obiteljski nisu iznimka. Pod utjecajem raznih faktora dolazi do poboljšanja ili pogoršanja tih odnosa.

5.1. Putokazi za uspješniju komunikaciju

Pri problemima koji se javljaju između djece i roditelja većina je mišljenja da ta rješenja pronalaze odrasli, no jedna psihologinja tvrdi obratno. U njezinoj praksi dijete daje rješenje jer svojim ponašanjem ukazuje na izvor problema te tako potiče roditelje na primjenu tih rješenja, ali i osobnu promjenu. Nisu sve obitelji sretno obitelji ipak prečesto idealiziramo izgled jedne takve. Svaka ima potencijal da to postane, i to upravo tako što neće idealizirati ono što se zbiva između njenih članova. Jedna sretna obitelj koristi osjećaje kao putokaze i smjernice za daljnja ponašanja. Postupke i odluke temelji na osjećajima, a krize i svađe su njezine sastavnice. (R. Sućeska Ligutić, 2013.)

Jedino kada uzimamo sve osjećaje i izražavamo ih pravilno mi možemo razumjeti u potpunosti sebe, ali i onoga drugog sugovornika. Samo tako možemo stvoriti normalnu okolinu u kojoj će međusobna komunikacija unutar obitelji biti na zavidnoj razini.

Kako mi njih možemo gledati kao putokaze koji nam ukazuju da li smo na dobrom putu, baš tako i djeca nas ponekad doživljavaju. Ako se mi ne ponašamo u skladu s onim što govorimo, neće nam povjerovati. Budemo li mi zadovoljni vlastitim životom, pri tome opušteni i nasmiješeni s dozom bezbrižnosti, izazvat ćemo u njima zaključak da život nije toliko strašan. Onoga trenutka kada oni povežu činjenicu da naši savjeti za sreću vode i ne baš tako sretnom životu, kojemu su svjedoci, djeca odbijaju slušati naše savjete jer ne žele završiti poput nas. To ne znači da se mi trebamo pretvarati da smo sretni, ali moramo pronaći životne radosti i uskladiti savjete sa stvarnim situacijama kako bi međuodnos bio funkcionalan. Dok je povjerenje temelj svakoga odnosa ni u ovome ne bi trebalo biti iznimke. Roditeljsko povjerenje je lijek protiv dječje nesigurnosti, a kako bi ga zaslužili trebamo im dati tu priliku. Dajemo li mu do znanja da može i smije, dijete će se truditi i upotrijebit sve sposobnosti da nas ne razočara. U prvom isprobavanju vlastite samostalnosti mi smo tu za njega, tihi, skoro neprimjetni. (R. Sućeska Ligutić, 2013.)

Slika 1. Prikaz jedne obitelji

5.2. Uloge članova obitelji

Da bi se dijete kasnije moglo socijalizirati u društvu važno je da u ranoj dobi prođe primarnu socijalizaciju unutar obitelji. U tome će mu najviše pomoći članovi obitelji kroz razne uloge koje će dijete oponašati i učiti kao temeljne obrasce svojega društva. (Haralambos, M. ; Holborn, M., 2002.)

U djetetovom životu ljudi se pojavljuju kroz različite uloge. Bila to uloga majke, oca ili baka i djedova najvažnije je da u njegovom životu pomažu u postavljanju kvalitetnih temelja za iduće, nadolazeće, uloge koje će on ispunjavati.

Uloga majke

U početnoj komunikaciji uloga majke je najbitnija. Privrženost koja se stvara između njih počinje rođenjem. Plakanjem dijete komunicira s majkom svoje prve potrebe, a kasnije se na to nadograđuju ostale afektivne ekspresije. Uz izražavanje i međusobno raspoznavanje tih ekspresija dijete i majka se usklađuju. Istraživanja interakcija licem u lice pomoću mikroanalize pokazala su kako djeca odlaze iz stanja pažnje u stanja nepažnje, a pri tome majke svoja ponašanja usklađuju s tim. Te naizmjenične reakcije se opisuju kao najraniji oblik konverzacije. Kako bi se razvila sigurna privrženost majka ima najznačajniju ulogu kroz pokazivanje osjetljivosti za dijete tako da svoje ponašanje prilagođava djetetovu. Kasnije, kada dijete stekne povezanost s majkom, bitne su i ostale uloge. (Vasta; Haith; Miller, 2005.)

Slika 2. Prikaz majke i djeteta

Uloga oca

Iduća uloga je uloga očeva, iako bi se ta uloga mogla pribrojati majčinoj.

U ovo moderno doba njihova je uloga izmijenjena. Oni više ne služe samo kao nadopuna majke u kritičnim situacijama, oni sada s majčinom ulogom čini ravnotežu u zajedničkoj brizi. Upravo su takve promjene pridonijele boljem razvitku djeteta jer sva istraživanja s toga područja upućuju na bogatiju sliku o sebi kod djece u čijem razvoju jednako sudjeluju oba roditelja. Javlja se tu i pojačana koncentracija kao i veći smisao za humor, ali i veći interes za učenje. Djeca nauče da ne mogu očekivati iste stvari od oba roditelja, a takvo što im i nije potrebno. Njima je najvažnije da su im oba roditelja posvećena te da su u svojoj međusobnoj komunikaciji na minimumu napetosti. Upravo iz zajedničke brige mogu izvući najbolje jer će prvi primijetiti što je to krivo kod onoga drugoga u odnosu prema djetetu. Takvo zajedničko iskustvo pomoći će im da odnose dovedu na što bolju razinu. Da bi svako dijete o sebi učilo kao o jedinstvenom pojedincu, očekivanja od strane majke i očeva moraju biti različita u odnosu prema sinovima i prema kćerima. Upravo takvom preraspodjelom djeca će imati različite modele na koje će se moći ugledati. Između tih različitih modela definitivno još poneke uloge zauzimaju važna mjesta.

Slika 3. Prikaz oca i djeteta

Uloga baka i djedova

Bake i djedovi odigravaju važne uloge u životu mališana. Od velikog značaja je i kvalitetna komunikacija između različitih generacija u obitelji. Kako bi ona nesmetano tekla i bila na što višoj razini, roditelji moraju prestati zamjerati bakama i djedovima za neke događaje iz vlastita djetinjstva. Prošla iskustva imaju veliku snagu u određivanju nastavka odgoja. Važno je prepoznati te kočnice iz prošlosti te na pravilan način uključiti sve generacije u odgoj i komunikaciju s djetetom. Bake i djedovi će najviše pomoći ako iskreno sagledaju prošlost i priznaju razočaranja i ciljeve. Kroz vlastite greške mogu pomoći mlađim generacijama da izbjegnu ponešto od toga, a ni mladi roditelji ne bi trebali zanemarivati tradiciju jer im upravo ona ponekad može biti od velike važnosti pri rješavanju određenih teškoća s kojima se susreću na svom roditeljskom putu. Iako roditelji djeci pružaju temelje, bake i djedovi te uža rodbina djeci pružaju različite modele učenja o životu. Tako im pružaju raznolike mogućnosti, a upravo takvo bogatstvo kasnije dovodi do uspješnije djece. Važno je da shvate da su djeci potrebni svi oni, no za različite stvari u životu, kako bi to prepoznali važno je da komuniciraju na svim razinama otvoreno i spremni za kompromise kako bi što kvalitetnije funkcionirali na svim razinama odnosa. (T. Berry Brazelton, 2007.)

Slika 4. Baka i djed sa unučadi

5.3. Međugeneracijski intervju

Intervju je metoda istraživanja u kojoj se podaci dobivaju razgovorom s onima o kojima prikupljamo podatke. Upravo zbog takvog načina dobivanja rezultata to je najdostojnija i najljudskija metoda prikupljanja podataka. Prema stupnju optruzivosti dijelimo ga na slobodni i vezani, a postoji i podjela na individualni i skupni. (V. Mužić, 2004.)

U priloženom intervjuu prikazano je istraživanje o razlikama u međugeneracijskoj komunikaciji unutar jedne obitelji. Usmjeren je na utvrđivanje razlika u odgojnim postupcima i načinima komunikacije kroz različita vremenska razdoblja. Intervju kao metodu ispitivanja sam odabrala iz razloga jer se izravno postavljaju pitanja, a ispitivana osoba na njih odgovara u prisutnosti ispitivača. Smatram da je to osobniji pristup pri kojemu se može stvoriti ugodna atmosfera. Zatim dobijemo željeni rezultat uz puno više prostora za usmjeravanje istraživanja u željenom smjeru, na licu mjesta

- ✓ **Cilj:** istražiti razlike u komunikaciji koje su nastale kroz nove generacije unutar jedne obitelji.
- ✓ **Broj ispitanih:** 3 (unuka Martina, kćer Barica i majka Kata)
- ✓ **Broj pitanja:** 10

Intervju se sastoji od deset pitanja. S obzirom na to da su pitanja unaprijed uređena i pripremljena to je vezani intervju. Osobe su iz iste obitelji, a obuhvaćaju tri generacije: unuku

Martinu, kćer Baricu i majku Katu. Svaka je zasebno odgovarala na ista postavljena pitanja. Ispitivanje se prvenstveno odnosilo na kvalitetu međusobne komunikacije, kao i utjecaj promjena nastalih tijekom vremena, poput tehnoloških napredaka.

Pitanja za intervju

- 1. Pokušajte se sjetiti odgojnih postupaka Vaših roditelja i Vašeg današnjeg iskustva. Koliko su se ti postupci izmijenili?*
- 2. Koliko ste bili dosljedni/si dosljedna u svojim odlukama oko zabrana i pravila?*
- 3. Kako je na vas utjecao/ utječe plač djeteta?*
- 4. Koje su kvalitete vas kao roditelja koje su doprinijele/ doprinose kvalitetnoj komunikaciji s vašim djetetom?*
- 5. U kojoj mjeru ste slušali/ slušate svoje dijete? (Odnosi se na upute i naredbe, samo zapovijedate i naređujete ili i dijete sudjeluje?)*
- 6. Koje je vaše viđenje o tome kako postići kvalitetnu komunikaciju s djetetom? Navedite primjer.*
- 7. Mislite li da je uz današnji napredak tehnologije komunikacija poboljšana ili smo se otuđili kroz negativan aspekt?*
- 8. Na koji ste odgojni postupak najponosniji?*
- 9. Možete li izdvojiti nešto što se kroz generacije koristi u komunikaciji s djecom, a da se ne bi trebalo mijenjati?*
- 10. Da možete izmijeniti neke određene postupke u kojima ste griješili pri komunikaciji, što bi to bilo?*

5.3.1. Analiza istraživanja

Prema ispitivanju postoje tri prikupljena istraživačka materijala od ukupno tri ispitivane osobe. Rezultate ćemo prikazati zasebno te nakon prikazivanja ukratko obrazložiti što smo dobili samim ispitivanjem.

1. Pokušajte se sjetiti odgojnih postupaka Vaših roditelja i Vašeg današnjeg iskustva. Koliko su se ti postupci izmijenili?

MARTINA	<p><i>Odrasla sam na selu i ubrajam se u kategoriju onih koji su odgajani u drugačijem obiteljskom okruženju. Obitelj je bila brojna, a činili su je mama, tata, brat, baka i prabaka. Povlastica odrastanja u tom vremenu je u tome što smo brat i ja istraživali svijet na drugačiji način, bili okruženi ljubavlju, pažnjom i brigom na „bacanje“. Jedini nedostatak tog prošlog vremena je bilo nedovoljno uvažavanje djeteta kao OSOBE jer u nekim situacijama je bilo „...jer JA tako kažem!“ bez ikakvog objašnjenja (naravno u skladu s našom dobi i zrelosti).</i></p> <p><i>Za razliku od mene, moje dijete odrasta u velikom gradu i ide u vrtić. Našu obitelj činimo on i ja. Svom djetetu svakodnevno pokazujem da je biće koje je vrijedno ljubavi, pažnje i brige. U našim i njegovim svakodnevnim aktivnostima puštala sam ga, i puštam, da što samostalnije istražuje svijet oko sebe i uživa. Dok je bio manji pomagala sam mu u izvođenju njegovih različitih ideja. Njegovim sazrijevanjem, u njegove aktivnosti uključivala bih se na njegov poziv u pomoć te saslušala što ga muči, ljuti ili žalosti ...Trudila sam se i trudim se biti uz njega za poneku pohvalu, za maziti ga, za prekinuti ponašanje koje je opasno za njega i druge te ga naučiti kako bezopasno obaviti željenu aktivnost.</i></p> <p><i>Kako je on sada veliki dječak (3,5 god.) sve češće se „savjetujem“ s njim oko donošenja odluka koje se tiču njega ili nas oboje (npr. izbor odjeće za vrtić, dogovora oko obroka, prilikom kupovine).</i></p>
----------------	---

BARICA	<i>Odgajanje je bilo slično jer smo svi živjeli zajedno, a samim time je bilo i jednostavnije jer smo si pomagali međusobno. Smatram da sada roditelji imaju više mogućnosti, ali i djeca jer je veći izbor materijala i igračaka.</i>
---------------	--

KATA	<i>U vrtić se nije išlo. Djeca su se čuvala kod kuće. Obitelji su živjele u zajednicama od više generacija. Bavilo se poljoprivredom i djeca su od malena, već oko pete godine pomagala u tome.</i>
-------------	---

2. Koliko ste bili dosljedni / si dosljedna u svojim odlukama oko zabrana i pravila

MARTINA	<p><i>U odgoju svoga djeteta trudim se postaviti jasne i realne granice s obzirom na njegovu dob. Bitno mi je da mu bude jasno iz kojega razloga nešto smije, a nešto ne smije kako bi se mogao toga pridržavati. Najčešće ga kroz primjere i demonstracije učim kako bezopasno obaviti željenu aktivnost, a opasne aktivnosti dosljednim postupkom prekidam i njegovu radoznalost usmjeravam na bezopasnu aktivnost. Ukoliko prekrši pravilo objašnjavam mu u čemu je pogriješio i što treba učiniti sljedeći put (npr. ako prolije vodu da onda i obriše). Dosljedna sam u odlukama oko zabrana i pravila jer u suprotnom pokazujem djetetu da ne mislim ono što govorim i da je u redu ne poštivati postavljene zabrane i pravila. Neka od naših pravila, a gdje sam dosljedna u njihovom provođenju, je kada idemo u kupovinu da njemu kupim jednu sitnicu po njegovom izboru, da se po kući ne hoda u prljavim cipelama, da po ulici hodamo držeći se za ruku i da ne otima tuđu igračku.</i></p> <p><i>U mom odgoju bilo je zabrana i pravila. Točno se znalo što se smije, a što se ne smije. Neprimjereno ponašanje je u mlađoj dobi ispravljano tjelesnim kažnjavanjem (kuhačom po guzi) s naknadnim objašnjenjem, a u starijoj dobi zabranama. Mama je bila dosljedna u provođenju zabrana i pravila.</i></p>
----------------	---

	<i>U svojim odlukama oko zabrana i pravila sam uvijek ustrajala i mogu priznati</i>
--	---

BARICA	<i>da sam bila jako dosljedna.</i>
---------------	------------------------------------

KATA	<i>Bila sam dosljedna, kazne bi dobivala kada bi to svojim neprimjerenim ponašanjem zaslužila. Baš kao i većina djece u to vrijeme. Ponekad bi pokazivala neposluh.</i>
-------------	---

3. Koliko je na Vas utjecao / utječe plač djeteta?

MARTINA	<p><i>Djetetov plač nisam nikada doživljavala osobno. Dok je bio beba brzo sam utvrdila „jezik“ plakanja i relativno dobro uspjela zadovoljiti djetetove potrebe (hranjenjem, presvlačenjem, maženjem). Kada bi se rasplakao radi odvajanja od mene pružala sam mu utjehu, pažnju i ljubav te jednostavnim, njemu razumljivim riječima, pokušala objasniti razlog razdvajanja kako bi ga uvjerila da ga ne ostavljam zauvijek i stekla njegovo povjerenje. Kod plača uzrokovanim frustracijom trudila sam se što prije mu skrenuti pozornost na nešto drugo, a kod plača uzrokovanim ozljedom sam pokazivala suosjećanje i nakon par pusa bi sve zaboravio.</i></p> <p><i>Što se tiče mog odgoja, plača je bilo samo u bitkama s bratom i prilikom ispravljanja neprimjerenog ponašanja tjelesnim kažnjavanjem (kuhačom po guzi).</i></p>
----------------	---

BARICA	<i>Ako je taj plač bio čisti izvor frustracije i reakcija na neprimjerenost ponašanje onda je za to uslijedila i kazna. Kada se radilo o ozljedi koja je fizička ili nekom emocionalnom problemu tada sam im pružala emocionalnu zaštitu i pažnju.</i>
---------------	--

KATA	<i>Ako je bila bolesna reagirala sam suosjećajno. Mislim da je to sasvim normalno da dijete plače, posebno kada je bolesno. Dijete mora otplakati svoje.</i>
-------------	--

4. Koje su kvalitete Vas kao roditelja koje su doprinijele / doprinose kvalitetnijoj komunikaciji s Vašim djetetom?

MARTINA	<p><i>Istaknula bih mogućnost spuštanja na djetetovu razinu (psihički i fizički). Prihvaćam ga kao osobu i svoj govor mu prilagođavam. Inzistiram da me u razgovoru gleda u oči. Svakodnevno prihvaćam njegovu inicijativu za razgovorom i trudim se primjerenom intonacijom mu odgovoriti na milijunto pitanje u istom danu i pritom biti jasna, iskrena, duhovita i dopustiti mu mogućnost da nisam uvijek u pravu. Svoje krivo ponašanje mu priznam te mu se ispričam.</i></p> <p><i>S mamom sam uglavnom imala dobru komunikaciju jer je govor prilagođavala mojoj dobi i tako mi bila jasna. Znalo je biti prodika i lekcija zbog nerazumijevanja, krive interpretacije i lošega izražavanja te nepostojanja mogućnosti da nije uvijek u pravu.</i></p>
----------------	--

BARICA	<p><i>Rekla bih da je to otvorena komunikacija s djecom. Upravo takav način komunikacije je pomagao jer su uvijek morali reći što se dogodilo, ali su osjećali i tu potrebu zbog mog pristupa. Npr. kada bi došlo do nekog sukoba među djecom, uvijek bi rekli što se dogodilo i zajedno bi to pokušali razriješiti.</i></p>
---------------	--

KATA	<p><i>Imala je povjerenje u mene, da ću napraviti ono što kažem. To mi se čini važnim.</i></p>
-------------	--

5. U kojoj mjeri ste slušali/ slušate svoje dijete? (Odnosi se na upute i naredbe, samo zapovijedate i naređujete ili i dijete sudjeluje?)

MARTINA	<p><i>Dok je bio mali slušala sam ga ušima, očima, nosom i dodirom. Osluškiivala sam ga kako bih znala što ga veseli, a što mu smeta kako bih mogla postupati u skladu s tim. Sada razgovorom i slušanjem nastojim razumjeti što mu treba ili što me traži i ukoliko je potrebno zajedno istražujemo. Ukoliko sam u nekom</i></p>
----------------	---

	<i>poslu, zamolim ga da malo bude strpljiv dok završim i da ću mu se onda posvetiti. Na sličan način sam i ja odgajana.</i>
--	---

BARICA	<i>Djeca su uvijek bila uključena. Saslušala bih ono što mi imaju za reći, a onda kroz raspravu i zajednički razgovor dolazili bi do zaključka što i kako dalje napraviti.</i>
---------------	--

KATA	<i>Više sam ja zapovijedala. Kao i svugdje, nekada bi poslušala, nekada bi protestirala.</i>
-------------	--

6. Koje je Vaše viđenje o tome kako postići kvalitetnu komunikaciju s djetetom? Primjer.

MARTINA	<i>Kvalitetnu komunikaciju s djetetom ću postići ukoliko mu prije izlaganja određenoj situaciji objasnim kako se treba ponašati (objasniti mu kamo idemo i zašto, što ćemo raditi i što od njega očekujem). Na primjer, prije odlaska u kupovinu objasnim kuda idemo i zašto (inače i pita), da ćemo kupiti namirnice koje nam trebaju i da si on može izabrati jednu sitnicu koju želi (čokolada, sladoled, igračka...) te da ćemo tetu prodavačicu na odlasku pozdraviti s „Doviđenja!“.</i> <i>Na isti način sam i ja odgajana. Mama je uvijek prije kretanja u određenu situaciju objašnjavala kako se trebam ponašati.</i>
----------------	--

BARICA	<i>Trebamo im pružati emocionalnu potporu i oni kod nas moraju steći povjerenje, a tek nakon toga djeca lakše priznaju što ih muči ili kakve probleme imaju.</i>
---------------	--

	<i>Tako da nam nauče vjerovati jer lažna obećanja su najgora. Ako nešto obećamo</i>
--	---

KATA	<i>to se treba i ispuniti jer djeca prestanu vjerovati ako ne ispunimo. Sjećam se kako je naša susjeda svoga unuka zvala da ide kući uz riječi: „ dođi dat ću ti ništa“. To nije dobro.</i>
-------------	---

7. Mislite li da je uz današnji napredak tehnologije, komunikacija poboljšana ili smo se otuđili kroz negativan aspekt?

MARTINA	<i>Napredak tehnologije jednim dijelom je doveo do napretka u komunikaciji jer roditelji su obrazovaniji nego u prošlim vremenima i lakše dolaze do informacija kako bi u odgoju djeteta bili što uspješniji. Nekada dostupnost mnoštva informacija i činjenica zna biti zbunjujuća za svakog roditelja, ali bitno je da roditelj prisjećajući se postupaka svojih roditelja u kombinaciji s novim spoznajama stvori zdravu okolinu za odgoj i odrastanje svog djeteta. S druge strane, zbog funkcioniranja svijeta u puno bržem tempu i sve češćeg komuniciranja putem telekomunikacijskih uređaja smo se otuđili, zatvorili i postali manje suosjećajni. Otušio se roditelj od djeteta, i čovjek od čovjeka. Polako izumire neverbalna komunikacija i samim time istinitost poruke.</i>
----------------	---

BARICA	<i>U našoj obitelji napredak tehnologije puno pomaže. Tako se čujemo s onima koji su dosta udaljeni od nas. Preko skypea koji služi za video pozive mi umanjujemo tu udaljenost jer tako vidimo jedni druge.</i>
---------------	--

KATA	<i>Jesu. Otušili su se ljudi. Gledaju tv ljudi, prije su se družili. Više se vremena provodilo vani, ispred kuće se sjedilo. Sada je toga sve manje, a i komunikacija među ljudima se smanjila.</i>
-------------	---

8. Na koji ste odgojni postupak najponosniji?

	<i>Podjednako sam ponosna na svoje odgojne postupke. Na našem zajedničkom</i>
--	---

MARTINA	<i>putovanju ka cilju da izraste u sretnu i samopouzdanu osobu tj. osobu na mjestu trudim se i trudit ću se voditi ga najbolje što znam – s puno topline, razumijevanja i potpore. Svjesna sam da je pogrešaka bilo i da će ih sigurno još biti. Iz nekih postupaka moje mame sam naučila kako bi bilo poželjno reagirati u određenim situacijama te što mogu popraviti u odnosu na njene postupke. Mislim da moje dijete i ja uspješno putujemo prema cilju.</i>
----------------	---

BARICA	<i>To je svakako pružanje ljubavi u dovoljnim količinama kako bi djeca osjetila da su željena te da ih se voli i cijeni.</i>
---------------	--

KATA	<i>Na zajednička druženja. Poslije obavljena posla mi bi se družili uz radio. U lijepom sjećanju su mi ta druženja i unutar kuće, ali i ona vani.</i>
-------------	---

9. Možete li izdvojiti nešto što se kroz generacije koristi u komunikaciji s djecom, a da se ne bi trebalo mijenjati?

MARTINA	<i>U komunikaciji s djecom trebala bi se zadržati dostupnost roditelja te baka i djedova. Ubrzani tempo života dovodi do udaljavanja roditelja od djece, ali isto tako i sve većeg udaljavanja djece od baka i djedova. Za zdrav razvoj djeteta smatram da je jako bitno da djeci uz roditelje budu dostupni i djedovi i bake. Iz vlastitog iskustva mogu reći da se osjećam povlašteno i sretno što sam odrasla sa svojim voljenim staricama koje su mi bile posvećene.</i>
----------------	--

BARICA	<i>Generacijsko poštivanje, da se poštuju oni koji su stariji od nas i da se u komunikaciji</i>
KATA	<i>Poštivanje jedni drugih.</i>

10. Da možete izmijeniti neke odrađene postupke u kojima ste griješili pri komunikaciji, što bi to bilo?

MARTINA	<i>Poradila bih na samokontroli tj. da na njegova nepoželjna ponašanja još češće reagiram smireno.</i>
----------------	--

BARICA	<i>Ništa što se dogodilo nema toliko značenje da bi utjecalo na naš odnos. Smatram da ništa nije ostavilo toliki utjecaj da bi se trebalo mijenjati.</i>
---------------	--

KATA	<i>Ne mogu se sjetiti što bi to bilo. Znam samo da smo onda više komunicirali međusobno, nisu bili zatvoreni ljudi. Bilo je dosta vremena da se posveti djeci.</i>
-------------	--

Ovaj intervju pokazuje da je vremenski odmak doveo do određenih promjena u saznanjima o odgoju i komunikaciji. Prije je bilo teže zbog manje dostupnosti informacija, a danas je to olakšano zbog većih mogućnosti i napretka na svim poljima.

6. BARIJERE U KOMUNIKACIJI S DJECOM

Prema hrvatskom jezičnom portalu barijeru definiramo kao određenu smetnju na nekom putu. Sama jezična barijera je definirana kao teškoća u sporazumijevanju između ljudi koji govore različite jezike. Ponekad ti jezici uopće nisu različiti, a na putu kvalitetne komunikacije stoje mnoge barijere i prijetu pravilnom razumijevanju. Takvo što se često događa na komunikacijskim relacijama roditelj – dijete.

Upravo zbog toga što roditelji u svojim neizravnim i opširnim govorima kompliciraju, djeca izbjegavaju razgovore. Od odraslih žele razumljive i sažete govore u kojima smo iskreni pri čemu govorimo ono što stvarno mislimo i osjećamo. Kako bi se prepreke u komunikaciji svele na što manju razinu trebamo zadovoljiti dječje potrebe za slikovitim i zanimljivim razgovorima u kojima privlačimo njihovu pažnju. Time se postiže kvaliteta razgovora i dijete osjećajući ljubav i podršku ima želju komunicirati. (P. Brajša, 2003.)

Slika 5. Barijere u komunikaciji

6.1. Emocionalne potrebe kao barijere

Kako bi spriječili nastajanje takvih prepreka moramo poslušati dijete što nam ono ima za reći te naučiti od njega što mu je zaista potrebno. Pri tome ne smijemo ispuštati odgovore zbog straha od gubitka kontrole. Upravo je to jedna od većih prepreka u razumijevanju djece. Gdje roditelj radi jednog takvog straha odbija pružiti djetetu da ispuni svoje potrebe i nakane. Nisu svjesni da za djecu takva iskustva koja su sustavna bude potencijal kao i osobno zadovoljstvo. Postoji pet potreba koje se kroz jezično ponašanje javljaju kao emocionalni znakovi koji nam ukazuju na kvalitetu međuodnosa. Kroz njih imamo uvid koliko je funkcionalan taj odnos, a kroz

analizu takvih potreba možemo vidjeti gdje se pojavljuju barijere. N. Aldort (2011.) navodi ih ovim redosljedom:

Ljubav

Kada roditelj voli svoje dijete to znači da vidi vrijednost u njegovim pogledima na situacije te njega kao biće ljubavi. Voljeti ga ne znači prihvaćati njegove loše ispade i situacije kao nešto što podržavate u srži toga, no ipak iz svake takve situacije možete zajedno pronaći rješenja. Upravo tako rješavamo nastale barijere i sprječavamo buduće. Rješenja moramo pronalaziti u kontekstu ljubavi i mira jer to odražava činjenicu da svaki roditelj voli svoje dijete i njegove riječi zato moraju biti u skladu s ljubavi. Na putu prema zajedničkim vrijednostima i postizanju odgojnih ciljeva roditelji ne smiju dopustiti da barijere postanu misli koje se odnose na društvena očekivanja i pretpostavke. Jedino što se u takvom procesu roditelj treba zapitati je činjenica kome poklanja pažnju i ljubav, shvaćanjima ljudi iz okoline ili svom rođenom djetetu?

Izražavanje osobnosti

Izražavanje osjećaja i misli može biti glavna prepreka u razumijevanju ako se oni krivo shvaćaju, a najveće greške za buduću komunikaciju su sprječavanje djeteta da u potpunosti izrazi svoje osjećaje. Dijete u potrebi za izražavanjem svih osjećaja mora imati podršku roditelja koji će mu omogućiti da izrazi sve što osjeća. Iz toga dijete uči da je uredu imati razne emocije, ali da ih treba znati izraziti tako da se nakon što one prođu osjećamo bolje. To će se dogoditi samo uz roditeljsku podršku jer tako dijete osjeća da prolazak kroz snažne osjećaje nije nešto strašno, već realni život. Ako ih naučimo da osjećaji dolaze i odlaze oni svoje daljnje odluke ne temelje na strahu i izbjegavanju boli. Kroz takvo pravilno izražavanje osjećaji nisu barijera već putokaz za međusobno lakše komuniciranje.

Emocionalna sigurnost

Kako bi dijete osjećalo sigurnost da izrazi svoje emocije najpotrebnije je povjerenje. Ako ono ne izražava svoje emocije, već ih potiskuje, to može biti golema prepreka u svakodnevnom razgovoru. Dijete koje se ne osjeća sigurnim da iskaže svoje emocije unutar obitelji zasigurno ima osjećaj da roditelj ne cijeni njegove izbore i misli. Naučeno da govori ono što odraslina odgovara da čuju, dijete će pri odrastanju zanemarivati svoje stvarne potrebe i osjećaje. Takvo što ne ide u prilog roditeljima koji u najtežim situacijama neće od djece dobiti povjerenje za iskren razgovor.

Samostalnost i snaga

Kada je dijete malo roditelji su mu itekako potrebni u ostvarivanju zamišljenih ideja. Potrebno je stvoriti djetetu sigurno i zdravo fizičko i društveno okruženje iz kojega će on naknadno samostalno birati svoje aktivnosti. Važno je da se kod djece prepozna osjećaj bespomoćnosti koji u slučaju prikrivanja može rezultirati raznim poteškoćama kroz koje će se jedan takav osjećaj izraziti. U komunikaciji s djecom zasigurno neće pomoći emocionalne poteškoće ili one poteškoće u ponašanju. Kada im razvijemo samopouzdanje i povjerenje u vlastitu snagu bit će sposobni podnositi neuspjeh i znati krenuti ispočetka.

Samopouzdanje

Ignoriramo li osjećaje koji su proizvod niskog samopouzdanja, a nastali su u našem djetinjstvu, teško ćemo moći kod vlastite djece probuditi samopouzdanje. Kada je to naša vlastita prepreka djeca to osjete i javljaju se neželjeni ishodi poput nesigurnosti u vlastite sposobnosti. (N. Aldort, 2011.)

6.2. Najčešće roditeljske greške kao barijere

Zanemarujući djetetove emocionalne znakove smanjujemo mogućnost kvalitetne komunikacije. Na jednom takvom putu mogu postojati brojne prepreke. Koliko će takvih prepreka biti, to svakako ovisi o roditeljskom uočavanju, prihvaćanju i promjeni istih.

Jedna od takvih prepreka je i podmićivanje. Takvo što ih ne nadahnjuje na ustrajni napor, već povremene akcije. Nagrade bi se trebale koristiti kao iznenađenje, a ne kao unaprijed najavljena zasluga. Niti obećanja nisu poželjna jer pobuđuju nerealna očekivanja kod djece, a odnose treba graditi na povjerenju koje je teško postići s obećanjima. Upravo iz razloga jer je teško utjecati na nešto što će se dogoditi u nekom budućem vremenu obećanja često stvaraju nepovjerenje između djece i roditelja. Gorke odnose stvorit će i sarkazam koji roditelji ne bi trebali koristiti u razgovoru s djecom. Tako smanjujemo dijete u njegovim vlastitim očima i izazivamo protunapade napadajući ga sarkastičnim izjavama. Na putu dobrih odnosa često stoje i laži, no ponekad su tu jer istina nije dopuštena za reći. Bez obzira na to koliko ružna ona bila djecu trebamo podučavati da je izreknu. Jedino tako ćemo imati iskren odnos i njihovu spremnost da nam se povjere. Djecu od sebe često udaljavamo kritiziranjem i oni se tada osjećaju kao da s njima nešto nije u redu. Onesposobljavajući ih ističući njihove negativnosti radimo kontra efekt. Kako bi smanjili takve utjecaje bitno je izreći potrebnu informaciju bez kritike i uvreda. (Haim G. Ginott, 2005.)

7. KAKO POBOLJŠATI MEĐUSOBNU KOMUNIKACIJU?

Kako bi se postigla uspješnija komunikacija u međuodnosima roditelja i djece oni trebaju prvenstveno naučiti aktivno slušati. Takvo slušanje omogućuje nam da doznamo nešto o sebi, ali od drugih i to tako da uklonimo nesporazume između onoga što čujemo te onoga što razumijemo. To se postiže tako da drugoga slušamo s ciljem dobivanja uputa, upoznavanja osjećaja drugih, boljega razumijevanja uz pokazivanje znatiželje i pružanje feedbacka. Kako bi nas druga osoba bolje razumjela i vidjela kakve je utiske na nas ostavila, vraćamo joj feedbackom izmijenjenu osnovnu poruku radi povratnih informacija. Da bi došli do obostranog aktivnog slušanja koje nam omogućuje razvijanje dubljih međusobnih odnosa, potrebno je raditi na sebi. Taj rad u ovom slučaju uključuje prepoznavanje i otkrivanje sebe u radu s djetetom. Baš iz razloga zaštite djeteta trebamo osigurati kvalitetu rada s njim kroz samootkrivanje, samopotvrđivanje i aktivno slušanje. Cilj takvoga rada je realan uvid u vlastite mogućnosti i ponašanje prema djetetu te razvitak kvalitetnijeg ponašanja u međuodnosima. (Brajša, P. ; Brajša-Žganec, A. ; Slunjski, E., 1999.)

7.1. Tri koraka za preživljavanje

Realan uvid u vlastite mogućnosti bi mogao pridonijeti roditeljskoj svjesnosti o destrukciji njihovih vlastitih riječi. Često se uhvatimo u izgovaranju riječi koje smo slušali od vlastitih roditelja, nečega ni čiji nam se ton ne sviđa. To nije znak manje brižnosti ili manjka inteligencije, već manjak razumijevanja i znanja. Danas postoje mnogi načini koji to mogu spriječiti ili ublažiti. Tako Ginott (2005.) navodi tri koraka za preživljavanje:

- Prvo i bitno je da prihvatimo činjenicu da ćemo se ponekad naljutiti u ophođenju s djecom i takvo što moramo osvijestiti prije nekog događaja koji će nas stvarno potaknuti na ljutnju.
- Druga stvar se bazira oko prava na takve osjećaje, a to uključuje osjećanje svih osjećaja čak i onda kada su to ružni poput krivnje i srama.
- Treći korak govori o važnosti izražavanja takvih osjećaja, no bitno je da nikome ne štetimo ili ga ugrožavamo. Sve ružne osjećaje možemo izraziti i bez napadanja dječjega karaktera.

Kako bi s djetetom vješto i brižno komunicirali trebamo prvenstveno izraziti poštovanje. Nakon toga je bitno da ono osjeća da priznajemo i cijenimo njegov trud pri čemu treba izbjegavati procjenjivanja. Kada nešto pokušavamo objasniti i dokazati djetetu, bitno je da odražavamo njegovu unutrašnje raspoloženje. Ako reagiramo na ono što je iznutra potaklo dijete da se ponaša neprimjereno, efikasnije ćemo riješiti nastalu situaciju. Umjesto prijetnji i krivnji poželjno je definirati problem i zajedno pronaći rješenje. Onda kada pokažemo suosjećajnu reakciju na djetetovu uznemirenost zapravo mijenjamo njegovu ljutito raspoloženje jer smo izrazili razumijevanje za njegove osjećaje. Iza mnogih dječjih pitanja krije se potreba za umirenjem i baš kada im pružamo vrijeme i razumijevanje govorimo im koliko su nam važni. Mnogi griješe kada se u pohvalama usmjere na dječji karakter i osobnosti. Pohvale služe kako bi se odrazila realna slika djetetovih postignuća i odnose se na napore i postignuća. Isto tako je važno gledati na situaciju, a ne na osobu kada sve krene u lošem pravcu. Tako izbjegavamo napadanje djetetove osobnosti i karaktera. Djeca koja su izložena čestim kritikama osuđuju sebe i druge, sumnjaju u vlastitu vrijednost te podcjenjuju druge, a tu zapravo vidimo da roditeljska kritičnost ne pomaže. Da bi komunikacija išla u uspješnom pravcu roditelji djeci moraju dokazati da su im ljudi i osjećaji važniji od stvari. Vraćamo se na negativne emocije koje svakako treba izraziti i to tako da nam donesu olakšanje, a djeci spoznaje, no bez vrijeđanja i omalovažavanja djece pri tome. (Haim G. Ginott, 2005.)

Slika 6. Razgovor roditelja i djece

7.2. Roditelji kao primjer

U međuobiteljskim odnosima se najčešće usredotočimo na dio „što djeca zaslužuju i da su roditelji odgovorni za djecu“. Važan aspekt takvog odnosa su zapravo roditelji, ako oni ne mogu sebi pomoći neće to moći učiniti niti djeci. Žele li biti utjecajni moraju sebe poznavati i ovladati sobom, a kada to postignu spremni su na promišljeno djelovanje koje neće biti pod izravnim utjecajem dječjeg ponašanja. Prava istina je da u svim tim sukobima oko odnosa na kraju imamo žrtve, a ne pobjednike što upućuje na to da kontrolu nad emocionalnim reakcijama prepuštamo drugima oko sebe. Cilj je da roditelji nadahnjuju djecu kako bi oni sami sebe mogli motivirati. Roditeljske muke odrastanja će utjecati na obiteljsko rješavanje problema i na mogućnost nošenja s istima. Svaki put kada popuste svojoj tjeskobi nalaze su u situaciji poput luđaka koji iznova radi iste situacije očekujući različit rezultat. Takve rezultate niti jedan roditelj ne želi u svojim odnosima s djecom. Baš zbog toga je važno da svatko ponaosob ima svoj vlastiti prostor za razvoj. Individualnost zajedno s odgovornošću obilježava stvaranje i održavanje uvjeta u takvom prostoru kakav bi svatko trebao imati u zajedničkim odnosima. Kada imamo jedan takav siguran prostor on nam omogućava lakše komuniciranje. Da bi ono uspjelo trebamo iskoristiti snagu suprotne strane te tako naučiti nešto o toj osobi pa zatim odrediti pravilno reagiranje u određenim situacijama. Bez obzira na to kakva naša odluka bila ona ima svoje posljedice. Što prije naučimo snositi odgovornost za iste to će prije djeca koju odgajamo shvaćati veličinu i jačinu odgovornosti za vlastita djela koja za proizvod uvijek imaju određene posljedice. Kao njihov uzor važno je da roditelji dobiju njihovo povjerenje u smislu „ono što govorim, ono je što ću napraviti“, ako to uspiju djeca će vjerovati u autoritet i odnosi će biti u funkciji u kojoj nije potrebno vikanje kao posljedica tjeskobe i frustracije radi mimoilaženja u djelima nakon izgovorenih riječi. Do kvalitetnog odnosa će doći kad se uvede načelo da ozbiljno mislimo ono što kažemo, govorimo ono što mislimo i napravimo obećano. Upravo tako dajemo do znanja djeci da bez obzira na sve mogu vjerovati našoj riječi, a to je jedan od najboljih načina za unapređivanje uzajamnih obiteljskih odnosa. (H. Edward Runkel, 2008.)

8. ZAKLJUČAK

Komunikacija je u osnovi davanje i primanje informacija. Puno je faktora koji utječu na ovu osnovu međuljudskih odnosa. U dvosmjernom komuniciranju trebamo unijeti sve osjećaje kako bi što bolje prenijeli svoju informaciju i razumjeli primljenu. Prije se veća važnost usmjeravala na verbalno, a u novije vrijeme neverbalni dio preuzima zasluge poboljšavanja komunikacije. Na komunikacijskoj relaciji roditelj – dijete važno je od rane dobi težiti što kvalitetnijoj komunikaciji. Od samoga početka treba reagirati na djetetove geste i glasove kako bi se stvorilo uzajamno povjerenje te započele razvijati komunikacijske vještine. Unutar obitelji, osim roditelja, i ostali su članovi bitni za razvitak komunikacije. Kroz razne uloge služe kao modeli koji djetetu pokazuju različite načine učenja o životu. Barijere su dio komunikacije često dobna razlika utječe na lošije razumijevanje. Uz aktivno slušanje i pružanje povratnih informacija smanjuju se česte komunikacijske prepreke. Kada su roditelji dosljedni svojim riječima i ispunjavaju ono što kažu, djeca im vjeruju. Upravo to je jedan od uspješnih načina poboljšavanja međuodnosa.

Još davne 1923. godine objavljeni su Halilovi stihovi o djeci. Tako davno, a značajno za sva vremena. Što god rekli sada blijedi u usporedbi s ovim. Trebamo iskoristiti pozitivne promjene i olakšati komunikaciju. Djeci svojim primjerom ukazati na to da postoji pravi smjer. Na putu u odabranom smjeru neka im pomognu naši putokazi, ono ucrtano u vremenu što im ne lomi krila, već pospješuje let.

...

„Vaša djeca nisu vaša djeca.

Ona su sinovi i kćeri životne čežnje.

Ona su došla kroz vas, ali ne iz vas,

A iako su s vama, ne pripadaju vam.

Možete im dati svoju ljubav, ali ne i svoje misli.

Jer ona imaju svoje misli.

Možete dati dom njihovim tijelima, ali ne i njihovim dušama.

Jer njihove duše stanuju u kući sutrašnjice, koju ne možete posjetiti, čak ni u snovima.

Možete se truditi biti kao oni, ali nastojite ih ne činiti sličnima sebi.

Jer život ne ide unatrag i ne zadržava se na jučerašnjem danu.

Vi ste lukovi s kojih se vaša djeca, poput živih strijela, odapinju prema naprijed.

Strijelac vidi oznaku na putu beskonačnosti i On vas savija svom

Svojom snagom da Mu strijela može odletjeti brzo i daleko.

*Neka vaše savijanje u Strijelčevoj ruci bude od sreće;
Jer iako On voli strijelu koja leti, On voli i luk koji je nepomičan. „ ...
(iz –„Prorok“, Halil Džubran, 1923.)*

Ove riječi povezane u rečenice tvoreći jednu poučnu priču trebale bi izazvati promišljanje u svakome tko ih pročita. Svi smo mi nečija djeca. To što smo nečija djeca ne daje za pravo roditeljima da rade što žele. Uloga roditelja je teška, ali nitko ne očekuje da oni budu savršeni. Ako to netko očekuje, onda je taj netko jako nerealan. Baš iz ovoga teksta možemo zaključiti da je bitna sloboda koju ćemo im omogućiti. Ne ona sloboda da dijete ne zna tko su mu roditelji i što su njihovi zahtjevi. Već ona malo teža sloboda u kojoj točno znamo što želimo djetetu pružiti, pružajući mu sve potrebno ono stvara svoje stavove i mišljenja te oblikuje sebe uz osjećaj povjerenja koji dobiva od svoje obitelji. Čar tih odnosa i je u greškama jer iz njih se najbolje uči, a takva škola ne prestaje nikada, već se prenosi generacijski i nadam se svaki puta poboljšava.

9. LITERATURA

1. Aldort, Naomi. Što nas djeca mogu naučiti. Zagreb: Mozaik knjiga, 2011.
2. Andrilović, V. ; Čudina, M., Osnove opće i razvojne psihologije. Zagreb: Školska knjiga, 1990.
3. Berry Brazelton, T. Vaše dijete od začeca do treće godine. Čakovec: Mozaik knjiga, 2007.
4. Brajša, Pavao; Brajša-Žganec, Andreja; Slunjski, Edita. Tajna uspješnog roditelja i odgojitelja. Pula: C.A.S.H, 1999.
5. Brajša, Pavao. Roditelji i djeca. Zagreb: Glas Koncila, 2003.
6. Društvo i vjerovanja. // e. enciklopedija. 2.izd. Slovačka: 2007. str. 300., 301.
7. Giddens, A. ; Birdsall, K. Sociologija. Zagreb: Nakladni zavod Globus, 2007.
8. Giescke, H. Uvod u pedagogiju. Zagreb: Educa, 1993.
9. Haim G. Ginott. Između roditelja i djeteta. Lekenik: Ostvarenje d.o.o, 2005.
10. Haralambos, M.; Holborn, M. Sociologija: teme i perspektive. Zagreb: Golden marketing, 2002.
11. Mužić, V. Uvod u metodologiju istraživanja odgoja i obrazovanja. Zagreb: Educa, 2004.
12. Pećnik, Ninoslava; Starc, Branka. Roditeljstvo u najboljem interesu djeteta i podrška roditeljima najmlađe djece. Zagreb: Ured UNICEF-a za Hrvatsku, 2010.
13. Runkel, Hal Edward. Odgojite svoje dijete bez vikanja. Zagreb: vbz, 2008.
14. Stanley I. Greenspan. Sjajni klinici. Zagreb: Ostvarenje d.o.o, 2009.
15. Sućeska Ligutić, Radojka. Kako djeca pomažu roditeljima da odrastu. Zagreb: ALFA, 2013.
16. Topić-Ibrahimpašić, F. ; Jelčić Jakšić, S., Govorna komunikacija. Zagreb: Zavod za zaštitu zdravlja grada, 1992.
17. Vasta, Ross; Haith, Marshall M.; Miller, Scott A. Dječja psihologija. Zagreb: Naklada slap, 2005.

IZVORI

1. Bratanić, Marija. Nova komunikacija u obitelji

[file:///C:/Users/Windows7/Downloads/6_7_M_BRATANIC_Nova_komunikacija_u_obitelji%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/Windows7/Downloads/6_7_M_BRATANIC_Nova_komunikacija_u_obitelji%20(1).pdf) (pristupljeno 14. studenoga 2015.)

2. Ljubešić, Marta. Rana komunikacija i mogućnosti terapijskog djelovanja

[file:///C:/Users/Windows7/Downloads/CL6_Ljubesc_str_36_46%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/Windows7/Downloads/CL6_Ljubesc_str_36_46%20(1).pdf) (pristupljeno 14. studenoga 2015.)

10. SAŽETAK

Ovaj rad usmjerava se na prikazivanje komunikacije između roditelja i djece. Cilj je da se prikaže važnost pravilne komunikacije između roditelja i djece. Ključna riječ je komunikacija te se ona proteže kroz sva poglavlja. Središte rada je međugeneracijski intervju koji kroz dobivene rezultate prikazuje komunikacijske i odgojne razlike unutar jedne obitelji. Istraživanje obuhvaća tri generacije žena iste obitelji, pri čemu vidimo utjecaj vremena na promjene u načinima komunikacije. Kroz ostatak rada vidimo razlike u prijašnjim i sadašnjim načinima komunikacije. Vidi se važnost utjecaja rane komunikacije na bolji međuodnos roditelja i djece. Obiteljski odnosi i različite uloge njihovih članova dokazuju da u djetetovom životu nije bitna samo roditeljska uloga. Ono kroz prikaz raznih uloga u njegovu životu najbolje uči o različitostima koje ga čekaju izvan obiteljskoga okruženja. Glavna prepreka dobroj komunikaciji je barijera, a ovim putem prikazano je njezino uspješno prepoznavanje i rješavanje, a zatim za kraj uvid u važne korake koji roditeljima pomažu u kvalitetnijem uspostavljanju i poboljšavanju međuodnosa.

11. SUMMARY

This project is directing on representation parents – children communication. The goal is to represent the importance of proper communication between children and parents. The keyword is communications so it's representing through all the chapters. The centre of the project is the intergenerational interview which through the results represents communication and upbringing differences in the family. The research includes three generations of women from the same family, which we can see the time influence on the communication ways. Through the rest of the project we can see the differences in former and nowadays ways of communication. We can perceive the importance of the early communication to a better relationship between parents and children. The family relationship and the different roles their members proves that in the child's life isn't the parent role the only thing that matters. The child through the representation different role in its life learns about the differences which waits him/ her out of the family surroundings on the best way. The main obstacle of the good communication is barrier, this way is showed its successfully recognition and solving, then for the end insight in the important steps which helps parents to establish and improve interrelations on a better way.